

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
Φιλοσοφική Σχολή

Université Sciences Humaines
et Sociales
Lille 3

3^ο Διεθνές Συνέδριο

3e Congrès international

**ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΙ
ΚΟΣΜΟΙ:
ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ και
ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ
του ΧΩΡΟΥ**

**MONDES
MÉDITERRANÉENS :
PERCEPTIONS et
TRANSFORMATIONS
de l'ESPACE**

8-9 Οκτωβρίου 2015
octobre
Πανεπιστήμιο Αθηνών Université d'Athènes

Κεντρικό κτήριο, Πανεπιστημίου 30
Αμφιθέατρο "Άλκης Αργυριάδης"

Bâtiment central, 30 av. Panepistimiou
Amphithéâtre « Alkis Argyriadis »

Το 1998, το Université Lille 3 και το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών υπέγραψαν σύμβαση επιστημονικής συνεργασίας στους τομείς των αρχαιολογικών και φιλολογικών σπουδών. Εκτός από τις ανταλλαγές διδασκόντων και φοιτητών, τα δύο πανεπιστήμια δεσμεύθηκαν να δώσουν μια πιο συγκεκριμένη μορφή στη συνεργασία τους συμφωνώντας την από κοινού διοργάνωση διαπανεπιστημιακών διεθνών συνεδρίων με θέματα που άπτονται των επιστημονικών πεδίων που προαναφέρθηκαν και θα ενδιέφεραν ένα μεγάλο αριθμό πανεπιστημιακών και ερευνητών από όλη τη Μεσόγειο.

Στο πλαίσιο αυτό οργανώθηκαν έως σήμερα δύο συνέδρια : στους Δελφούς τον Οκτώβριο του 2000 (*Mythes et société en Méditerranée orientale, entre le sacré et le profane*) και στη Λίλλη το 2004 (*Croyances populaires, rites et représentations en Méditerranée orientale*). Οι συναντήσεις αυτές οργανώθηκαν και δημοσιεύθηκαν εναλλάξ στην Ελλάδα και τη Γαλλία, ενώ οι δύο πλευρές μοιράστηκαν κάθε φορά την οργάνωση και την έκδοση των πρακτικών. Έχουν εκδοθεί τα εξής Πρακτικά:

– C. BOBAS, A. MULLER, D. MULLIEZ (εκδ.), *Mythes et société en Méditerranée orientale, entre le sacré et le profane*, Travaux et recherches, Collection UL3, Villeneuve d'Ascq, 2005.

– C. BOBAS, C. EVANGELIDIS, T. MILIONI, A. MULLER (εκδ.), *Λαϊκές δοξασίες, τελετουργίες και αναπαραστάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο / Croyances populaires, rites et représentations en Méditerranée orientale*, Αθήνα, 2008.

Τον Οκτώβριο του 2015, διοργανώνεται στην Αθήνα ένα τρίτο διεθνές Συνέδριο με θέμα *Μεσογειακοί κόσμοι: προσλήψεις και μετασχηματισμοί του χώρου / Mondes Méditerranéens : perceptions et transformations de l'espace*.

Όπως και στα δύο προηγούμενα συνέδρια, η προοπτική είναι αναμφισβήτητα διεπιστημονική προτάσσοντας τόσο τις διαχρονικές όσο και τις συγχρονικές προσεγγίσεις του μεσογειακού χώρου στην ευρύτερη εκδοχή του. Η θεματική που επελέγη εξελίσσεται μέσα από τις μεταλλαγές του χώρου στη μεσογειακή περιοχή. Προκειμένου να μιλήσουμε για τους χωρικούς μετασχηματισμούς, πρέπει πρώτα να προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε έναν ορισμό της ιδιαίτερα σύνθετης έννοιας του χώρου, ή τουλάχιστον, να παρατηρήσουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Ωστόσο, μοιάζει αδύνατο να προσεγγίσουμε τη χωρικότητα χωρίς να λάβουμε υπόψη την κίνηση ως χρονικό διάνυσμα, που επαναπροσδιορίζει συνεχώς μία έκταση σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον πολλαπλών γενεαλογιών δημιουργώντας μια νέα χαρτογραφία.

Με τον τρόπο αυτό, η έννοια του χωροχρόνου, ως κάτι συνεχές, έχει σαν αποτέλεσμα κάθε κίνηση, κάθε χρονικό γεγονός, να παρεμβαίνει στη διαδικασία κατασκευής μιας χωρικότητας καθώς και στην επιστημολογική της θεμελίωση. Αυτά τα χωρικά πεδία, είτε έχουν μορφή συγκεκριμένη είτε αφηρημένη –τόποι, μνημεία, νοητικές αναπαραστάσεις- είναι φορείς μιας δυναμικής που ταυτόχρονα υφίσταται και προκαλεί διαδοχικές μεταλλαγές σε μια πολυδιάστατη κλίμακα όπως η αλλαγή χρήσης ενός χώρου ή οι κοινωνικοπολιτικές διαδράσεις. Στις περισσότερες περιπτώσεις, πρόκειται για περιβαλλοντικές μεταμορφώσεις των οποίων οι πρωταρχικές αιτίες ή οι τρόποι συναρμογής αναφέρονται σε μετατοπίσεις πραγματικότητας όπως αυτές καθορίζονται πολιτισμικά, κοινωνικά και ιστορικά. Από αυτή την άποψη, οι μεσογειακοί κόσμοι θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως μια παραδειγματική μορφή συνεχών πειραματισμών και ευρετικών μεθόδων με στόχο την προσέγγιση αυτών των μετασχηματισμών του χώρου οι οποίοι αποτελούν συστατικά στοιχεία διαφορετικών πολιτισμών που, σε βάθος χρόνου, σχηματίζουν μια πολυσχιδή φυσιογνωμία. Και αυτοί οι μετασχηματισμοί παρήχθησαν σε διαφορετικά περιβάλλοντα, τόσο σε αυτά μιας βιωμένης πραγματικότητας όσο και σε αυτά μιας κατασκευασμένης μυθιστορίας, της οποίας τα κύρια χαρακτηριστικά θα αντιστοιχούσαν σε μια δημιουργική πράξη που ριζώνει στην ανάγκη μιας αδιάκοπης αλλαγής ως μόνης δυνατότητας εξέλιξης ή επιβίωσης.

Αυτές οι διεπιστημονικές συναντήσεις, έχουν στόχο να ριζούν ένα διασταυρούμενο βλέμμα σε αυτές τις εφευρέσεις ή επανεφευρέσεις του χώρου και να εξετάσουν τις χωρικές μεταλλάξεις σε μια προοπτική ιστορική, αρχαιολογική και ανθρωπολογική αλλά επίσης και λογοτεχνική, φιλοσοφική και κοινωνιολογική, σε μία μεγάλη χρονική διάρκεια και μέσα από ποικίλες πολιτισμικές πραγματικότητες.

En 1998, l'Université de Lille 3 et l'Université Nationale et Kapodistrienne d'Athènes se liaient par une convention de coopération scientifique dans les domaines des sciences de l'Antiquité, des langues et des études littéraires. Au-delà des échanges d'enseignants et d'étudiants, elles décidaient de donner une forme plus concrète à leur collaboration en choisissant d'organiser ensemble un congrès interuniversitaire sur les thèmes relevant des domaines retenus et susceptibles d'intéresser un grand nombre d'universitaires et de chercheurs de la Méditerranée.

Ces manifestations furent organisées et publiées alternativement en Grèce et en France. Deux congrès ont été organisés et publiés jusqu'à présent dans ce cadre :

– à Delphes en octobre 2000 : C. Bobas, A. Muller, D. Mulliez (éds), *Mythes et société en Méditerranée orientale, entre le sacré et le profane*, Collection Travaux et recherches UL3, Villeneuve d'Ascq, 2005.

– à Lille en décembre 2004 : C. Bobas, C. Evangelidis, T. Millionni, A. Muller (éds), *Croyances populaires, rites et représentations en Méditerranée orientale / Λαϊκές δοξασίες, Τελετουργίες και αναπαραστάσεις στην ανατολική Μεσόγειο*, Athènes, 2008.

Dans le cadre de ce programme inter-universitaire, un troisième congrès international est organisé à Athènes sur le thème *Mondes Méditerranéens : perceptions et transformations de l'espace*. La perspective est résolument inter- et pluridisciplinaire, comme cela était le cas lors des éditions précédentes, privilégiant des approches aussi bien diachroniques que synchroniques autour de l'espace méditerranéen dans son acception la plus large. La thématique retenue évolue à travers les modifications de l'espace dans l'aire méditerranéenne. Afin d'évoquer la question des transformations spatiales, il faudra essayer d'esquisser une définition de cette notion de l'espace, particulièrement complexe, ou, du moins, observer des attributs qui lui sont propres. Or, il semblerait impossible d'aborder la spatialité sans prendre en considération le mouvement en tant que vecteur temporel qui redéfinit sans cesse une étendue dans un contexte fluctuant où des généalogies multiples s'établissent pour former une cartographie nouvelle.

Ainsi, la notion de l'espace-temps, en tant que continuum, fait que tout mouvement, tout événement temporel, intervient dans le processus de construction d'une spatialité ainsi que dans ses fondements épistémologiques. Ces champs spatiaux, que ce soit sous des formes concrètes ou abstraites – territoires, monuments, espaces mentaux – sont porteurs d'une dynamique qui, en même temps, subit et entraîne des variations successives dans une échelle multidimensionnelle, tel le changement de fonction d'un espace ou bien son interaction socio-politique. Dans la plupart des cas, il s'agit de métamorphoses environnementales dont les prémisses ou les modes d'agencements évoquent des infléchissements de réalités culturellement, socialement et historiquement déterminées. De ce point de vue, les mondes méditerranéens se situeraient dans un paradigme expérimental et heuristique afin d'approcher ces modifications de l'espace en tant que vecteurs constitutifs de différentes civilisations qui, dans la profondeur du temps, forment sa physionomie multiple. Ces transformations se sont produites dans des contextes divers, aussi bien ceux d'une réalité vécue que ceux d'une fiction construite, dont les caractéristiques principales correspondraient à un acte créateur qui s'enracine dans la nécessité d'un changement incessant en tant que seule possibilité d'évolution ou de préservation.

Ces rencontres interdisciplinaires visent à poser un regard croisé sur ces inventions ou réinventions de l'espace et à examiner les mutations spatiales dans une perspective historique, archéologique et anthropologique aussi bien que littéraire ou philosophique et sociologique, dans un prolongement temporel étendu à travers des réalités culturelles diverses.

- 9.30 Υποδοχή συνέδρων — Accueil
10.00 Έναρξη-Χαιρετισμοί — Ouverture-Allocutions

**ΧΩΡΙΚΕΣ ΣΥΝΕΧΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΥΝΕΧΕΙΕΣ
CONTINUITÉS ET RUPTURES SPATIALES**

- 10.30
Arthur MULLER, Université de Lille, IUF
La/les Méditerranée/s des archéologues
- 11.00
Dominique MULLIEZ, Université Paris-Sorbonne
*L'espace des dieux, l'espace des hommes à Delphes.
Permanences, interactions, évolutions*
- 11.30 Διάλειμμα — Pause
- 12.00
Dimitris DAMASKOS, Πανεπιστήμιο Πατρών-Université de Patras
*The transformation of built space
from Hellenistic through Roman times and beyond:
A reappraisal of a case-study*
- 12.30
Platon PÉTRIDIS, ΕΚΠΑ-Université d'Athènes
*Transformations spatiales dans les villes grecques
à la fin de l'antiquité tardive*
- 13.00
Christina TΣIGONAKI, Πανεπιστήμιο Κρήτης-Université de Crète
*Reconstructing the dynamics of a public and sacred space:
the Central Plateau of the Eleutherna Acropolis*
- 14.00 Γεύμα — Déjeuner

ΧΩΡΙΚΕΣ ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ
TRANSPOSITIONS ET COMPOSITIONS DES ESPACES

15.30

Daria FRANCOBANDIERA, Université de Lille
*L'espace scénique de la tragédie grecque
et ses transformations sur la scène moderne*

16.00

Giorgos PEFANIS, ΕΚΠΑ-Université d'Athènes
*Dystopies, hétérotopies, limitrophies
et autres idiomes théâtraux du lieu*

16.30

Mary KOUTSOUDAKI, ΕΚΠΑ-Université d'Athènes
*Eugene O'Neill and the American Drama:
a transatlantic reception of Greek myths*

17.00 Διάλειμμα — Pause

17.30

Constantin BOBAS, Université de Lille
*Traversées croisées et expressions poétiques contemporaines
des thèmes mythologiques.
Écritures et espaces méditerranéens*

18.00

Erasmia-Louisa STAVROPOULOU, ΕΚΠΑ-Université d'Athènes
*Space:
the fusion of private and public in Y. Symbardis' fiction*

18.30

Gunnar DE BOEL, Université de Gand
Kachtitsis, ou l'intériorité flamande d'un auteur grec

20.30 Δείπνο — Dîner

Παρασκευή 9 Οκτωβρίου 2015

ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΜΙΑΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΛΑΦΙΚΟΤΗΤΑΣ
PERCEPTIONS D'UNE TERRITORIALITÉ COMMUNE

10.00

Marie-Odile BRUHAT, Université de Lille

*Variations sur le thème des migrations de populations
chez Sénèque et Tertullien :*

la perception de l'espace entre topos et leçon philosophique

10.30

Christophe BATSCH, Université de Lille

D'une topique mémorielle à l'autre.

Jérusalem sous la loi romaine de Titus à Constantin

11.00

Argyro LOUKAKI, ΕΑΠ-Université ouverte de Grèce

Byzantium-Baroque:

Shaping and overcoming aesthetic Boundaries

11.30

Διάλειμμα — Pause

12.00

Thomas DUTOIT, Université de Lille

Late Space:

Perceptions and Transformations

in Jacques Derrida's Athens, Still Remains

12.30

Marlen MOULIOU, ΕΚΠΑ-Université d'Athènes

City museums in Mediterranean ports.

Creating cultural biographies and place identities on the web

14.00

Γεύμα — Déjeuner

Vendredi 9 octobre 2015

KINHΣEΙΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ
DES MOUVEMENTS DANS L'ESPACE

15.00

Nathalie KOBLE, École Normale Supérieure–Paris
Translations à rebours :
poétique et politique méditerranéennes
de la prose romanesque médiévale

15.30

Michèle GUILLEMONT, Université de Lille
Une Athènes paraguayenne ?
La République de Platon et les Guaranis,
selon le jésuite José Manuel Peramás (1732-1793)

16.00

Richard DAVIS, Université de Lille
Perceptions, Penetrations and Possession (and Perfidy):
Redrawing the Map of the Eastern Mediterranean
and the Middle East, 1914-1956

16.30 Διάλειμμα — Pause

17.00

Basma ZEROUALI, École Française d'Athènes
L'espace d'un siècle, le temps d'une guerre :
Smyrne-Beyrouth, 1914-2014

17.30

Stavros STAVRIDIS, ΕΜΠ-Université Nationale Technique, Athènes
Redefinitions of public space
in a period of socio-economic crisis: Learning from Athens

18.00

Dimitris SEVASTAKIS, ΕΜΠ-Université Nationale Technique, Athènes
Ο "άλλος" χάρτης.
Το πολιτικό, πολιτιστικό και χωρικό πρόσημο της μετανάστευσης
στο ανατολικό Αιγαίο. Η περίπτωση της Σάμου

18.30 Συμπεράσματα — Conclusions

20.30 Κοκτέιλ — Cocktail dinatoire (EFA)

Σάββατο 10 Οκτωβρίου 2015

9.30 — 13.30

Επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο και στο Μουσείο της Ακρόπολης
Visite du musée et du site archéologique de l'Acropole

Arthur MULLER, Dominique MULLIEZ

Samedi 10 octobre 2015

Christophe BATSCH	christophe.batsch@univ-lille3.fr
Constantin BOBAS	constantin.bobas@univ-lille3.fr
Marie-Odile BRUHAT	marie-odile.bruhat@univ-lille3.fr
Gunnar De Boel	Gunnar.DeBoel@UGent.be
Richard DAVIS	richard.davis@univ-lille3.fr
Thomas DUTOIT	thomas.dutoit@univ-lille3.fr
Daria FRANCOBANDIERA	daria.francobandiera@univ-lille3.fr
Michèle GUILLEMONT	michele.guillemont-estela@univ-lille3.fr
Nathalie KOBLE	Nathalie.Koble@ens.fr
Arthur Muller	arthur.muller@univ-lille3.fr
Dominique MULLIEZ	dominique.mulliez@free.fr
Dimitris Damaskos	ddamaskos@yahoo.com
Mary KOUTSOUDAKI	mkoutsou@enl.uoa.gr
Argyro LOUKAKI	argyro-loukaki@hotmail.com
Marlen MOULIOU	mmouliou@arch.uoa.gr
Giorgos PEFANIS	gpefanis@theatre.uoa.gr
Platon PÉTRIDIS	ppetrid@arch.uoa.gr
Dimitris SEVASTAKIS	dsevastakis@arch.ntua.gr
Stavros STAVRIDIS	zoesm@central.ntua.gr
Erasmia-Louisa STAVROPOULOU	estavrop@phil.uoa.gr
Christina TSIONAKI	tsigonaki@uoc.gr
Basma ZEROUALI	basma.zerouali@efa.gr

Επιστημονική επιτροπή — Comité scientifique

Ελένη Καραμαλέγκου (ΕΚΠΑ-Université d'Athènes)

Κώστας Μπουραζέλης (ΕΚΠΑ-Université d'Athènes)

Αναστασία Παπαδία-Δάλα (ΕΚΠΑ-Université d'Athènes)

ALEXANDRE FARNOUX (École française d'Athènes)

FABIENNE BLAISE (Université SHS-Lille 3)

STÉPHANE BENOIST (Université SHS-Lille 3)

RICHARD DAVIS (Université SHS-Lille 3)

Οργανωτική επιτροπή — Comité d'organisation

Constantin BOBAS (Université de Lille)

Arthur MULLER (Université de Lille, IUF)

Πλάτων ΠΕΤΡΙΔΗΣ (ΕΚΠΑ-Université d'Athènes)

Γιώργος ΠΕΦΑΝΗΣ (ΕΚΠΑ-Université d'Athènes)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

Université
de Lille

ΕΦΑ
ΕΘΝΙΚΟ
ΦΕΙΛΟΛΟΓΙΚΟ
ΑΡΧΕΙΟ

Πρωτότυπο έργο-Œuvre originale © Βάγια ΠΑΠΑΖΗΚΟΥ-Vaia ΠΑΡΑΖΙΚΟΥ

Infographie : Christine AUBRY, Université de Lille

1 – Στ. Πανεπιστήμιο

2 – Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κεντρικό κτήριο, Πανεπιστημίου 30

3 – Πανεπιστήμιο Αθηνών, κτήριο "Κωστής Παλαμάς", Ακαδημίας 48

4 – Γαλλική Σχολή Αθηνών, Διδότου 6

1 – Métro Panepistimio

2 – Université d'Athènes, Bâtiment central, 30 av. Panepistimiou

3 – Université d'Athènes, Bâtiment "Kostis Palamas", 48 av. Akadimias

4 – École française d'Athènes, 6 rue Didotou

